

Izhaja
v ponedeljek
in petek.
Stane mesečno Din 7.—
za inozemstvo Din 20.—.
Posamezna številka
1 Din.
Račun poštno-čkovnega
zavoda štev. 10.666.

NOVA DOBA

Uredništvo
in upravnništvo:
Celje
Strossmayerjeva ulica 1.
pritulje.
Rokopisov ne vračamo.
Oglaš po tarifu.
Telefon int. štev. 65.

Vojvoda Stepa Stepanović †

V soboto, 27. aprila, je umrl v Čačku ob 22.30
vojvoda Stepa Stepanović.

Proglas Narodne Odbrane o smrti
vojvode Stepe Stepanovića.

»Narodno Odbrano je zadel težak udarec. Njen dosmrtni predsednik, s slavo venčani vojvoda Stepa Stepanović, je preminul 27. t. m. ob 22.30 v Čačku. Prestalo je biti srce, ki je ljubilo domovino nadvse. Duh velikega človeka je zapustil svojo zemeljsko obliko. Zmagovalec s Črnega Vrha, Jedrena, Cera in Dobrege Polja je odšel, da se pridruži vsem onim znanim in neznanim našim herojem, ki so dali svoja življenja za ustvaritev večnih idealov naše jugoslovenske nacije. Ves narod je užaloščen, toda Narodna Odbrana je najtežje prizadeta. Ni več njegove modre besede, one moči, ki jo je vedno tako varno vodila. Vendar pa je tu zaobljuba, ki nam jo je zapustil vojvoda Stepa Stepanović v svojem imenu in v imenu vseh onih, s katerimi se je boril: Vse za kralja in za domovino! Člani Narodne Odbrane na Tvojem grobu, veliki naš predsednik, prisegamo, da bomo to zaobljubo verno izpolnjevali. Večen Ti spomin in lahka naj Ti bo zemlja, ki si jo toliko ljubili!«

Pogrebne svečanosti.

Smrt pokojnega vojvode so takoj sporočili v Beograd, dvoru, predsedniku vlade in vojnemu ministru. Takoj se je osnoval državni odbor za pogrebne priprave, ki je sklenil, da se izvrši pogreb na državne stroške. Pri pogrebu bode zastopal vlado vojni minister general Hadžić. Vojsko bodo zastopali oddelki pehote, artilerije, konjenice in garde. V Čačku samem, ki je ves zavrt v črnino, se je ustanovil krajevni odbor, kateri ima nalogo prevzeti preskrbo stanovanj za udeležence pogreba. Ker je istih pričakovati okrog 4.000 iz cele Srbije, Bosne, Vojvodine in Srema, bodo morali pripraviti tudi skupna ležišča z vojaškimi posteljami.

Venca Nj. Vel. kralja in vojske.

Že včeraj je dospelo k smrtnemu odru nešteto vencev, med njimi od Nj.

Vel. kralja z napisom: »Vojvodi Stepanoviću — Aleksander« in od vojske in mornarice z napisom: »Svojemu zaslužnemu vojvodi Stepi Stepanoviću vojska in mornarica Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev«.

Kratek življenjske vojvode Stepe Stepanovića.

Rodil se je 28. februarja l. 1856 v vasi Kumadražu, srez vračarski, okrog beograjski. Oče Ivan je bil posestnik in vaški župan. Ljudsko šolo je obiskoval doma, šest razredov gimnazije je dovršil v Beogradu, na kar je vstopil 12. septembra l. 1874 v takratno artilerijsko šolo v Beogradu. Še kot vojni akademik je moral l. 1876 v srbsko-turško vojno, v kateri se je udeležil mnogobrojnih bitk. Tekom vojne je bil že povišan za oficirja in je služil na to po raznih garnizijah. L. 1885 se je udeležil kot komandir čete srbsko-bulgarske vojne in l. 1887 je prišel v generalni štab, kjer je ostal do l. 1908, ko je bil imenovan za vojnega ministra in potem še enkrat leta 1912.

V prvi balkanski vojni proti Turški je bil pokojnik poveljnik 2. armade. Ob pričetku svetovne vojne je Stepanović vodil mobilizacijo in koncentracijo srbske vojske; po slavni njegovi zmagi na Ceru dne 20. avgusta 1914 je bil imenovan za vojvodo. Razun tega se je osobito odlikoval pri prebitju solunske fronte; še isto leto je došel na čelo srbske vojske v Sarajevo in je tam služil kot poveljnik armade, dokler ni stopil v pokoj. Bil je nedvomno eden najboljših generalov stare srbske in sedaj skupne naše armade; kadarkoli se bode pisalo ali govorilo o junaških naporih, ki so vodili do ustvaritve naše domovine, se bode moralo s častjo in spoštovanjem imenovati njegovo ime.

Vojvoda Stepa Stepanović na smrtni postelji.

Njegova zdravnik dr. Govedarić in dr. Milošević pravita, da je smrt nastopila popolnoma mirno. Na to je

šel dr. Govedarić na ulico in povedal mnogim ljudem, ki so tam stali, da je vojvoda umrl. Vest se je bliskoma raznesla po mestu. — Vojvoda je že pred mesecem dnevi naročil svoji gospe vse, kar je smatral za potrebno radi pogreba. Naročil je, kako se ga naj obleče in kaj naj stori rodbina ob pogrebu. Najbolj je žaloval za svojim vrtom, katerega je zelo ljubil; menil je, da ga bo preje vzela smrt ko bo videl prvo cvetje. Pol ure pred smrtjo je padel v agonijo in je govoril neke nerazumljive stvari. Naenkrat se je začel razumljivo pritoževati: »Ta vojska me noče ubogati!« Sluga Boško in bolničar Žarko, ki sta stala pri postelji, vprašata: »Katera vojska, gospod vojvoda?« Na to je vojvoda odgovoril: »Ne vidva! Vidva me ubogata, pač pa vojska, ki stoji okrog mene, me ne uboga!« Na to je razpel roke kakor da hoče izdati povelje in je zaklical: »Juriš, napad!« To so bile poslednje besede vojvode Stepanovića. Nekaj minut na to je umrl.

Črne zastave.

Izdana je naredba, da se vsled smrti vojvode Stepe Stepanovića razobesijo na vseh državnih poslopih črne zastave.

Odbor celjske Narodne Odbrane je odposlal rodbini pokojnega vojvode Stepe Stepanovića sožalno brzojavko.

„Priatelji“ Bulgarije.

Zadnja diplomatska afera z Bulgarijo radi dr. Paveličevega hujškanja v Vidinu in Sofiji nam znova kaže, da velik del Bulgarov išče še vedno prijateljev tam, kjer jih nikoli ne bode dobil, vsaj poštenih in iskrenih ne. Velikim narodom so majhni vedno le dobrodošlo sredstvo za izkoriščanje, se drobič, s katerim plačujejo svoje račune neglede na koristi takih malih zaveznikov.

Komaj je namreč potekel mesec, kar so se bulgarski listi bavili — zopet enkrat — z vprašanjem, zakaj so doživeli Bulgari v svetovni vojni tak poraz. Ta razmišljanja pa so dobila tokrat — vendar enkrat — posebno noto. Bulgarski časopisi so namreč začeli razglabljati vprašanje, koliko sta Avstrija in Nemčija izpolnili svoje obveznosti, ki ste jih vzeli na se v

vojni konvenciji z Bulgarijo. Tako je priobčil sofijski »Mir« članek »Zakaj nam Nemčija l. 1918 ni poslala ojačenj?« in skoro istodobno je izšla brošura polkovnika Nojkova »Zakaj nismo zmagali?«. Ker članek in navedena brošura obravnavata iste misli, bomo podali iz obeh izvleček:

Kakor znano, sta se Nemčija in Avstrija v vojaški konvenciji, zaključeni z Bulgarijo v Plessu l. 1915., zavezali, da pošljeta na solunsko fronto 6 nemških in 6 avstrijskih divizij. To svojo obveznost sta sprva tudi izpolnili, kasneje pa sta jeli odpošiljati s solunske fronte divizijo za divizijo na druga bojišča in sta tako svojo armado, poslano na pomoč Bulgarom, skrčili na več kot polovico. Bulgari so proti temu postopanju protestirali, sklicevaje se na določbe vojaške konvencije. Toda zaman! Nemci so jim na vse proteste zafkrkljivo in cinično odgovarjali, da je »Makedonija družovrstno pozorišče za vojne operacije in da je izguba par kilometrov bulgarske zemlje brez vsakega pomena za končni izid vojne.« Ko pa Bulgarija le ni prenehala s svojimi predstavkami, je sam maršal Hindenburg poslal meseca septembra l. 1917. v Sofijo to-le brzojavko: »V vojaški konvenciji med Bulgarijo, Nemčijo in Avstrijo je bila dogovorjena vojaška podpora proti Srbiji. Moje mnenje je, da so pogodbeniki izpolnili vse v pogodbi prevzete obveznosti. Po končani akciji proti Srbiji nismo sklenili nobene slične konvencije.« Da je ta odgovor na Bulgare učinkoval kot mrzel tuš, je jasno. Polkovnik Nojkov pravi popolnoma upravičeno: »Ta brutalni odgovor je bil zaslužen plačilo za prekomerno zaupanje, ki so ga imeli bulgarski merodajni krogi v nemško iskrenost in poštenost.«

Najhujšo zasužnico pa je dal Bulgarom šef nemškega generalnega štaba general Ludendorff, ki je v svojih memoarih napisal o Bulgarah med drugimi tudi to-le: »Bulgarska vlada ni storila ničesar, da bi dvignila vojno razpoloženje med narodom in v armadi ter ojačila disciplino med vojaštvom. Nasprotno, pustila je svobodno polje sovražnim vplivom in trpela vse kampanje, ki so bile naperjene proti Nemcem. Antantino srebro je napravilo vse. Vojaštvo, ki se je umaknilo proti Sofiji, je imelo polne žepe de-

Oče Kondelik in ženin Vejvara

Češki spisal Ignát Herrmann.

Z avtorjevim dovoljenjem poslovenil Stanko Svetina.

54

»Da, da, France Vejvara! Osemsto, devetsto, dvanajststo, petnajststo, tako vam porečejo ti stavbeniki in podjetniki, kakor da bi vas obdarovali. Dobijo se sicer tudi gospodarji, ki imajo še vest in vam dajo za krščansk denar še dobro stanovanje — toda tam se vsak drži in se ne gane! Mislil sem tudi, če bi hotela stanovati v kaki starejši hiši ...«

»Moj Bog, gospod, če je tako, torej v bolj stari hiši seveda«, je pritrdil Vejvara.

Mojster Konedlik se je napotil drugi dan zopet na pot po Pragi. Hodil je teden, dva, tri — potekel je celi avgust, toda dosedaj še ni dobil stanovanja. Bil je čimdalje bolj siten, v poslednjih dneh avgusta se je zdelo, kakor da bi koga umoril. Meril je Prago križema, oblezel vsa nadstropja dolingor, menil je, da je častno zavezan, da najde zetu stanovanje, toda sedaj zastoj. In ko se je vrnil iz teh pohodov, je strašno preklinjal občinsko upravo, magistrat in je grmel, da se bo res zgodilo tako, kakor je proročeval baje slepi mladenič: nekoč bo prišel čez Karlov most voznik, počil bo z bičem in rekel: Tu je stala nekdanja Praga.

»Drugega ne zasluži«, se je jezil, »kot da se vsuje na vse ogenj in žve-

plo, kakor na ono Sodomo in Gomo-ro!«

Toda postalo je še hujše. V grozno vročih dnevih avgustovih se je mojster od vednega tekanja spotil, na mrzlih hodnikih se mu je pot naglo posušil in nekega dne se je vrnil domov v kočiji in privlekel se je do stanovanja z največjim naporom, odkoder je šel naravnost v posteljo.

Zvečer je prišel Vejvara in že v kuhinji ga je osupnil rezek duha znanega »mazila«. Gospod Kondelik je stokal v postelji s svojo staro boleznijo. Ravno ga je gospa namazala in sedaj je zavijala soproga od vseh strani z odejo, da ne bi nanj pihalo.

»Danes bomo sedeli v spalnici, dragec«, je zašepetala Pepica Vejvari, »da bomo skupaj z očetom. Zopet ga je napadlo.«

Vejvara je vstopil v spalnico kakor obsojenec. Vest mu je očitala: tega si ti krivi!

Pozdravil je boječ in Kondelik je zagrml iz postelje:

»Sedite Vejvara. Ali če hočete leči poleg mene, vas bo mati tudi namazala, da boste vedeli, kako je prijetno na svetu ... Poglejte, kaj so napravili iz mene ti vaši patroni. Predno se želite, me še zakopljejo. Le pozdravite one gospode na magistratu. In povejte jim, da jih bom po smrti strašil — z

zobmi bom škripal in jezik jim bom kazal!«

»Tiho bodi, stari, ne razburjaj se, saj veš, da ti je vedno slabše«, ga je opomnila gospa Kondelikova. »Ti bo že prešlo — sedaj ni tako hudo — si- cer pa ne bodeš več letal — bom šla pa jaz in Pepica ...«

Vejvara se je celi dan pripravljaj, da bi očeta Kondelika vprašal nekaj važnega, toda ko ga je videl tako revnega, si ni upal. Toda sedaj, ko je mamica povedala, da se gonja za stanovanjem zopet začne znova in da je bo deležna tudi Pepica, iz strahu, da se ne bi tudi njej kaj zgodilo, se je odločil in je spregovoril:

»Mamica, ravno danes sem hotel vprašati, kaj bi rekli oče k temu, ako bi se vendar-le preselili tja v našo hišo na Vinograde ...«

Obraza matere in hčere sta se spremenila v dvoje velikanskih vprašajev, gospod Kondelik je dvignil nekoliko višje brado in je zbulil oči:

»Kako to? Ali so na magistratu preklicali odredbo?«

»Ne, oče, toda kdor se odpove pravici do doklade na stanovanje, lahko stanuje kjer hoče. Mestni svet je ukrenil, da magistratni uradniki ne smejo stanovati drugje nego v Pragi, ako hočejo dobivati doklado. Kdor se ji odpove, temu se ne brani ...«

Gospod Kondelik je pozabil na bolečine, dvignil se je nekoliko na blazinicah, oprl se je z roko ob posteljo, dal glavo nazaj in je vprašal:

»Koliko pa je te vaše doklade?«

»Dve sto, gospod ...«

»Slišite, Vejvara«, je rekel mojster in je ostro pogledal ženina, »ali ste to vedeli že takrat?«

»Da, oče ...« je pritrdil Vejvara polglasno, sluteč, da ga je zopet »polomil«.

»Vejvara«, je grmel mojster, »vi ste to vedeli, in vedeli ste tudi, da vam hočem dati na Vinogradih stanovanje zastonj ali vsaj na pol zastonj in vi niste tega povedali. Pustili ste, da sem se tako mučil, gonili ste me štiri tedne po Pragi za stanovanjem kakor zajca — jaz sem prehodil sedemnajst tisoč stopnic gori in doli, tamle imam to na listku napisano, sedemnajst tisoč! — tu me žena cele popoldneve maže in ko ste napravili z mene Lazarja, mi slednjič poveste, da vendarle lahko stanujete na Vinogradih? Za Boga, naj imajo ona dva stotaka, jaz sem se že za nju nahodil, vi tega ne potrebujete, jaz vam dam stanovanje — zastonj — toda kaj takega napraviti, Vejvara — Fran — Fran ...!«

»Stari«, ga je mirila gospa Kondelikova, »ne razburjaj se — Fran je imel prav, da se jima ne bi ničesar odtrgalo ...«

»Ne, Vejvara«, je grmel Kondelik kakor razdražen medved, »ko so vas krstili, so se zmotili, vi bi se morali imenovati Ju ...«

Mojster je omahnil v blazinic, toda še enkrat se je dvignil in je rekel bo-deče:

»Vejvara, to je menda že poslednja stvar, ki ste jo napravili. Da bi bila vendar že enkrat poroka — toda vaši

narja. Evo, to so vzroki poraza Bulgarije!

»Mir« z ogorčenjem zavrača te očitke in piše: »Proti tej grozni insinaciji generala Ludendorfa protestiramo z vso ogorčenostjo. Bulgarski narod se je videl, ko so ga Nemci prepričali, da bo vojna trajala največ 2 do 3 mesece in da bo Bulgarija mobilizirala samo 5 divizij proti Srbiji, zapleten v svetovno vojno proti vsemu svetu in v zaščito docela tuje stvari, ki je povzročila, da se niso izpolnili njeni narodni ideali. Bulgarska vojska, gola, gladna, bosa se je tri leta borila do zadnje kaplje krvi — za nadmoč Nemčije v svetu... Nočemo žaliti nemškega naroda, vprašamo pa, da očuvamo svojo narodno čast, generala Ludendorfa: Ali je tudi Antantino zlato povzročilo poraz nemške armade?»

Ta razprava kaže, da začenjajo tudi v Bulgariji uvidevati, kako so jih Nemci v svetovni vojni speljali na jed. In še celo tisti nadvse kulturni Nemci, o katerih vendar marsikdo, vzlic ciničnemu kršenju belgijske neutralitete 1. 1914 — veruje, da ne snedo tako lahko dane besede. Ali si Bulgari po tej skušnji domišljujejo, da bode njihova nova orijentacija v zunanji politiki boljša?

Domače vesti.

d *Gostovanje ljubljanskega Narodnega gledališča v Celju.* Zadnji petek so nam ljubljanski igralci postavili na oder nenavadno močno stvar, dramo, ki nas je pretresla do mozga. Pred petnajstimi leti smo čitali te stvari, deloma priznane, deloma med vrsticami: grozote, ki so jih počeli Nemci v Belgiji in ki niso nič zaostajale za grozotami madžarske soldateske v Mačvi in divjanjem »šuckorov« v Bosni. Upriporitev Maeterlinckovega »Stilmondskega župana« je bila zaenkrat tudi zadnji celjski nastop v Prao odhajajočega, nam Celjanom dobro znanega in priljubljenega igralca g. Rogoza. Vsebinska »Stilmondskega župana« predstavlja le eno sceno od tisočih v Belgiji, Bosni, Srbiji: usodo talcev, ki so jih vzeli tuji nasilniki iz naroda, da jih pod enim ali drugim izgovorom ustrelje za strah prebivalstva v okupiranem ozemlju. Kaka krivica, kaka grozota, kaka tragika je bila zvezana s tem — to nam kaže »Stilmondski župan«. Ta drama je šla vsled svojega avtorja in vsled svojega strašnega, silnega protesta proti militarizmu nemškega kova v svetovno literaturo. Učinkovala bo še za desetletja ravno tako pretresljivo kot danes. — Kar se celjske uprizoritve tiče, je bil »Stilmondski župan« podan brezhibno. Režija g. Cirila Debevca se je izborna izkazala. Kreaciji poslavljajočega se gosta g. Rogoza in g. Levarja ste bili naravnost, skrbno izdelani in stopnjevani do vse tragike 3. dejanja. In potem našejemo lahko naše ljubljanske goste kar po vrsti: g. Kralja kot Klauza, gđc. Miro Danilovo kot Izabelo, gg. Gregorina, Jermana, Jana in Pahor-

otroci, ubogi otroci, ti bodo imeli očeta...

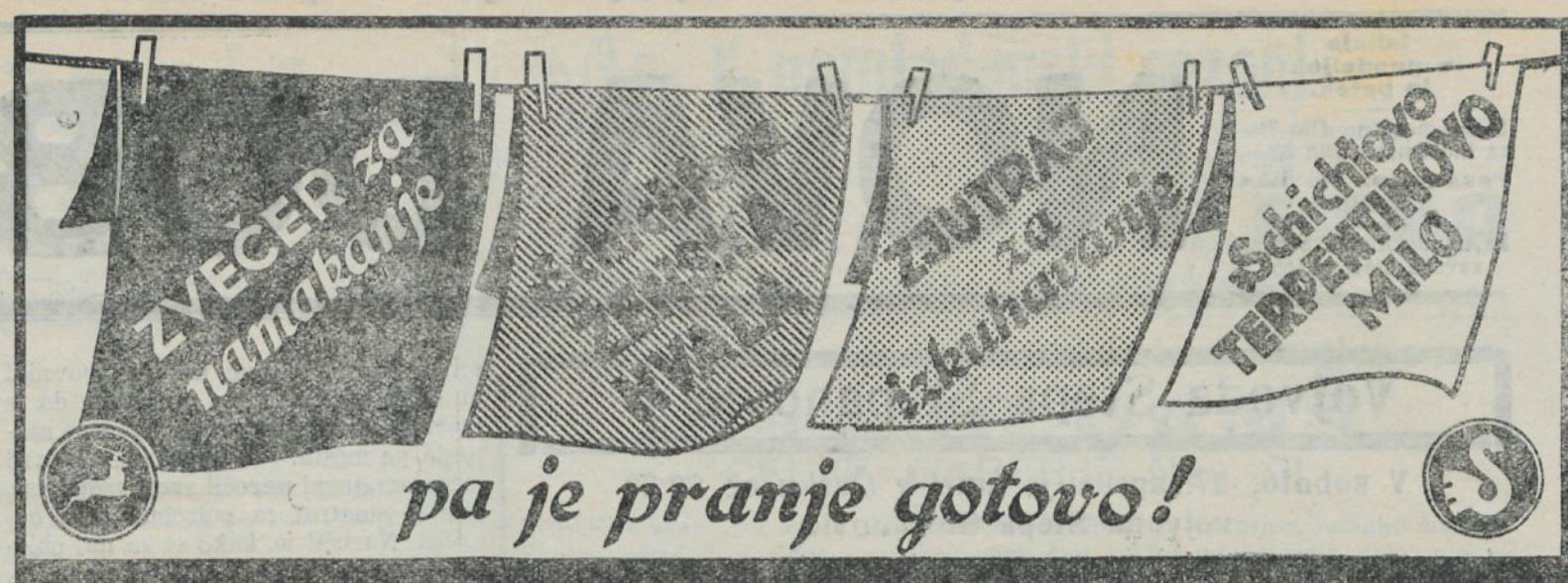
»Stari!« je zaklicala gospa vsa rdeča.

Čudno, gospodu Kondeliku je še onega večera odleglo toliko, da je mogel sedeti v postelji, gospa Kondelikova je morala prinesiti »mlin« (igra) in vsi štirje so igrali pri mali mizici pri postelji. Gospa in zaročenca so igrali nalašč tako, da je oče dobival — to je delo gospodu Kondeliku neizrečeno dobro.

In ko je stopal Vejvara po enajsti uri proti domu, je premišljeval, če je res napravil tako bedarijo, ko ni tega povedal takoli.

No, samo da se je tako končalo... XIX. »Kaj se vse ne pripeti...«

Od rešenega stanovanjskega vprašanja so minevali dnevi in tedni pri Kondelikovih kar najmirneje. Kar najmirneje pomeni, da se ni zgodila nobena nova nezgoda, ki bi razburkala gladino rodbinskega življenja v Ječni ulici ali morda celo zopet grozila zdravju gospoda Kondelika. Drugače pa je bil tam šum in šunder od jutra do večera. Cele dneve je predsedala tu šivilja, ki je pri Kondelikovih zaju-trkovala, kosila, južinala in večerjala, in k vsemu temu ji je plačala gospa Kondelikova še vsak dan goldinar.

ja, ti in vsi so bili na mestu. Ne zaslužijo samo pohvale, temveč našo srčno zahvalo za večer, ki so nam ga nudili. Gosp. Rogoz je tudi prejel lep šopek v znak posebnih simpatij našega občinstva. Gledališče pa je bilo znova popolnoma razprodano.

d *K premestitev vojaškega municijskega skladišča iz Sp. Hudinje na primernejše mesto* je bila mestna občina celjska, kakor nam izrečno poroča mestni magistrat, pripravljena prispevati v denarju 80.000 Din ter brezplačno odstopiti v to svrhu potrebno zemljišče. Prispevek mestne občine bi bil vsled tega znašal okroglo 100.000 dinarjev. (Notica se nanaša na poročilo o zadnji seji okoliškega občinskega odbora, v katerem smo po dobljeni informaciji poročali, da mestna občina noče ničesar prispevati k premestitvi vojaškega municijskega skladišča pri okoliškem pokopališču. Op. ur.)

d *Podporno društvo za revne otroke v Gaberju* priredi v nedeljo 5. maja ob 3. uri popoldne na vrtu Sokolskega doma v Gaberju svojo vsakoletno tombolo. Glavni dobitki se lahko vidijo pri g. Joseku na Glavnem trgu. Karte se dobe po vseh celjskih trafikah.

d *Prodaja mestnega posestva »Otroški vrtec«, Mariborska cesta 17 v Celju.* Mestna občina celjska proda najugodnejšemu ponudniku zgoraj navedeno posestvo Zadevne ponudbe sprejema mestni magistrat do 15. maja. Potrebna pojasnila daje do navedenega roka ob navadnih uradnih urah uradno predstojništvo mestnega magistrata. — Mestni magistrat celjski, dne 22. aprila 1929. — Župan: Dr. Al. Goričan s. r. 229

d *Prvi slov. sportni klub »Maribor« — nogometni prvak v mariborski oblasti.* Včeraj se je vršila v Mariboru zaključna semifinalna tekma med klubom »Celjem« in I. SSK »Mariborom«, pri katerem so komaj zmagali Mariborčani s 4 : 3 (3 : 2). Kakor je videti so se naši nogometaši napram močnejšemu, mnogo bolj vigranemu nasprotniku zelo dobro držali. Mariborska kritika posebno hvali celjskega vratarja, ki da je spretno zavrnil marsikateri usodepolni strel. — V Ljubljani je »Primorje« zmagalo nad »Ilirijo« v razmerju 4 : 1. »Primorje« je bilo celo igro v veliki nadmoči. Visok poraz našega najstarejšega nogometnega kluba je vzbudil v Ljubljani veliko senzacijo.

d *Sporod koncerta Zikovcev v Celju.* Kakor smo že poročali, koncertirajo dne 2. maja v celjskem gledališču Zikovci. Izvajali bodo sledeči program: Pichl Venceslav (1741—1805) d-dur kvartet: alegro, arioso andante, poco praesto. — Bogumil Martinu: Godalni kvartet: moderato, allegro, andante, allegro ma non troppo. — Dvořák: C-dur allegro, poco adagio e cantabile, scherzo, allegro vivo, finale vivace. — Vstopnice se bodo dobile v knjigarni Goričan & Leskovšek.

d *Iz celjske policijske kronike.* Razne ovadbe: Dva mariborska avtomobilista sta vložila ovadbo proti kmečkemu fantu K. G. iz Višnje vasi, ker se baje ni hotel umakniti s polnim vozom desk. Pri tem je došlo tudi do občajnega psovovanja in groženj. Nadalje so ovajeni trije gaberski trgovci radi prehitrega, ozir. pepoznega odpiranja in zapiranja trgovin. — Radi prehitre vožnje po Prešernovi ulici je bil ovajen šofer osebnega voza 16—530. — Radi potepuštva so aretirali Ano Maček iz Sebebovec v Prekmurju.

d *Prosimo obzirnosti* gg. šoferje in druge vozače avtomobilov, če vozijo po mestu! Mestne ulice niso dirkališče za gotove objestneže. Če pa prošnje ne bodo pomagale, potem pa prosimo policijo za primerno strogost!

d *Naprosijo se vsi dotični,* ki so naročili rože pri mestnemu vrtnarju, da iste kakor mogoče hitro dvignejo. Obvešča se cenj. občinstvo, da ima na razpolago različne rože Olepševalno in tujsko-prometno društvo v Celju. 300

d *Šahovska tekma med Slovenijo in Štajersko* se je vršila včeraj v Gradcu. Udeležili so se je najboljši igralci iz Slovenije in nemške Štajerske. V soboto sta odigrala dr. Milan Vidmar iz Ljubljane in avstrijski šahovski mojster profesor Becker simultanko na 31 deskah. Zmagala sta proti 19 nasprotnikom, 10 partij je bilo remis, 2 partiji pa sta zgubila. Včeraj je tekmovalo 10 parov. Slovenski igralci so bili v dobri obliki in so zmagali nad avstrijskimi. Popoldne sta igrala dr. Milan Vidmar in Becker. Rezultat še ni znan.

d *Poveljnik Maribora,* g. brig. gen. Dimitrije Spasić je imenovan za pomočnika komandanta yardarske div. obl. v Skoplju, na njegovo mesto pa je imenovan brig. gen. g. Živko Stanišavljević iz Beograda.

d *V Zalcu* je umrl podpreglednik finančne kontrole g. Jakob Solar. Pogreb se je vršil v soboto.

d *Uboj pri pijači.* Zadnjo soboto zvečer je v Vrhlogi pri Slov. Bistrici po obilni pijači zabol el ključavničar Vladimir Dolničar z nožem kmečkega fnata Cirila Zajka na levi strani v prsa in mu prerezal žilo dovodnico. Fanta so sicer takoj odpeljali v mariborsko bolnišnico, pa je že med prevozom umrl. Dolničar bo prišel pred poroto.

d *Površina hmeljskih nasadov* se krči po celi deželi. Tudi z Ribnice na Pohorju poroča »S. G.«: »Ker se je hmelj pokazal kot slab dohodkanosnež, ga s togoto mečejo z njiv. Baje se bolj splača pri nas nasaditi krompir v svrhu pitanja prašičev kot pa čakati na bori izkupiček od hmelja, ki je k vsemu temu še prav negotov.«

d *Vitanjske novice.* Umrl je posestnik g. Jožef Krainik v 72. letu starosti. Bil je bolan samo 2 dni. — Nova autoomnibusna zveza. Tukajšnji lesni trgovec g. Josip Kušar namerava urediti autoomnibusno zvezo med Vitaniem in Dravogradom.

d *Velika mizarska razstava* bo prirejena v okvirju letošnjega velesejma v Ljubljani od 30. maja do 9. junija. Ugled in sloves naše domače mizarske industrije in obrti je že itak velik. Razstavljeni izdelki bodo pričali, da je res na višku. Res, čudimo se, da se še najde naših ljudi, ki hodijo v inozemstvo po pretirano drago pohištvo. Razstava, ki bo pravi pohištveni sejem, bo obsegala vse nijanse od najfinjšega modernega pohištva pa do priproste spalnice. Razstavi veliko število samih prvovrstnih in solidnih mizarskih tvrdk, ki se v vsem zamorejo kosati z inozemstvom.

d *Enodnevni tečaj za poletna dela v vinogradu,* zlasti za uničevanje škodljivcev se vrši v sredo 8. maja na oblastni vinarski in sadijski šoli v Mariboru.

d *Odlikovani slovenski perutninarji.* Včeraj so bile razdeljene nagrade razstavljalcem perutnine na zagrebškem velesejmu. Iz Slovenije, odnosno iz naše oblasti so bili odlikovani: Herbersteinovo perutninarstvo v Velenju s srebrno svetlo in nagrado 1.800

dinarjev, Margareta Kunstova iz Razvanja 1.300 Din in Josip Mursa s Krapja pri Ljutomeru 1.100 Din.

d *Letošnji kongres jugoslovanskih zdravnikov* se vrši od 18. do 15. septembra v Zagrebu.

d *Cloveško življenje* obstoji iz samih malih priložnosti, ki naj bodo kar najbolj ugodne. Vsaka poedina bo za vas lepša, če se ne mučite. — Za pranje vzemite torej SCHICHTov »RADI-ON«.

d *Umrla* je v soboto v celjski javni bolnici Jožefa Poljšak, delavka iz St. Vida pri Planini, stara 37 let.

d *Proslava 25-letnice Dvořakove smrti.* Dne 1. maja bodo po Češkem proslavili spomin na velikega češkega skladatelja na ta način, da bodo priredili celo vrsto koncertov z Dvořakovimi kompozicijami. Nekateri koncerti se bodo prenašali z radijem, na kar naše radiofoniste izrečno opozarjamo.

d *Dravograjske novice.* Umrla je posestnica Jožefa Fliess v starosti 56 let. Prestavljen je bil zadnji teden cestar Izidor Mršič iz Dravograda v Maribor. Pri nas je deloval celih devet let in si je pridobil radi svojega odkritega in postrežljivega značaja veliko prijateljev.

d *Cene za seno in slamo v Mariboru.* Dovoz na sobotni tržni dan malenkosten. Cene 170—190 dinarjev.

Vi mečete denar skozi okno

ako si pred nakupom za moške ali ženske obleke ne ogledate izlozb in veliko zalogo velcrgovine

R. Stermecki, Celje

in se prepričate, da je izbira velikanska, kvaliteta najboljša in cene mnogo nižje kakor povsod drugod.

Sukno, kangarn in ševjot za moške obleke, modneni kasha, koverkot in volneno za damske plašče, svila, etamin, delan, popelin in cefir za damske obleke, platno, sifon in razna druga manufaktura.

Nakup neprisljen.

d *Dva komunistična agitatorja ustreljena.* »Mariborer Zeitung« poroča v svoji ponedeljkovi izdaji: Pred nekaj dnevi je prišla zagrebška policija dva komunisti, ki sta bila osumljena obsežne komunistične propagande v naši državi. To sta bivši komunistični poslanec Juro Djačović in neki mlad zagrebški privatni uradnik Nikola Tecimović. Izjavila sta v preiskavi, da sta tihotapila komunistične propagandne tiskovine iz Avstrije in sta v ta namen večkrat prekoračila državno mejo v bližini Sv. Duha na Ostrem vrhu nad Mariborom. Pri tem da jima je pomagal neki Ledinec, ki je bil pristavnik v tamošnji okolici. Ponudila sta se, da bodeta mesto, kjer sta hodila čez mejo, pokazala. Tam da imata tudi skladišče prepovedanih tiskovin. Aretiranca so nato spravili v Maribor in v četrtek popoldne so ju odpeljali orožniki k Sv. Duhu. Na neki točki ob meji sta aretiranca prosila, naj jima ročne okove odvzamejo, da bodeta mogla grestbi v zemlji. Vlegla sta se tudi na tla in začela grestbi. Naenkrat sta pa skočila po konci in začela teči. Orožniki so za njima streljali in sta oba padla. Orožniki so javili dogodek poveljstvu obmejne policije in v soboto je bila na licu mesta komisija, ki je ugotovila dejansko stanje. Ledineka so zaprli in se bo imel zagovarjati radi komunistične propagande.

Brezžični telefonski promet so otvorili na progi Berlin—Bangkok. Zračna daljava med tema glavnima mestoma Nemčije in Siama znaša 8.500 km. Otvoritveni razgovori so se popolnoma jasno slišali.

Letalska luka v Varšavi zgorela. V soboto je nastala v Varšavi, v letalski luki, v nekem bencinskem skladišču eksplozija, ki je povzročila ogromen požar. Zgoreli so vsi hangarji s shranjenimi zrakoplovi vred. Internacijski letalski promet čez Poljsko je vsled tega za nekaj časa ustavljen.

Nemški avtomobilisti so včeraj na potovanju po naši državi došli na Sušak, kjer so jim priredili zelo lep sprejem. Pri istem so njihovi govorniki izrekli željo, da pride med Nemčijo in Jugoslavijo do čim tesnejših turističnih in gospodarskih zvez. S Sušaka so se Nemci odpeljali včeraj opoldne na Reko, kjer pa jih ni nikdo pozdravil.

Težka autoomnibusna nesreča. Eden od autoomnibusov, s katerim so se včeraj vračali obiskovalci neke nogometne tekme iz londonske okolice v mesto, se je vnel. V plamenih so poginile 4 osebe, 15 jih je pa bilo težko ranjenih.

d Znižanje cen za pivo. Zveza gostilničarskih zadrug mariborske oblasti je na svoja plenarni seji, ki se je vršila v četrtek, z ozirom na znižanje oblastnih doklad na pivo sklenila, da se bo prodajalo pivo odslej v mariborski oblasti po 9 Din, na deželi pa, kjer ni občutnih občinskih doklad, po 8 dinarjev liter.

d Tujsko-prometna zveza za mariborsko oblast ima svojo letno glavno skupščino v soboto 4. maja ob pol 10. uri dop. v restavraciji glavnega kolo-dvora v Mariboru.

d Novi stanovanjski zakon, ki stopi v veljavo dne 1. maja in bode veljal začasno do 1. novembra 1929, je Nj. Vel. kralj v petek 26. t. m. podpisal.

d Ravnateljstvo drž. rudnika v Veljenju sprejema do 6. maja ponudbe za dobavo 250 glinastih krožnikov.

d Amnestija trošarinskih kazni. Generalna direkcija posrednih davkov v Beogradu je izdala navodila glede izvajanja nedavno izišlega zakona o trošarinskih kaznih. V teh navodilih odreja generalna direkcija, da finančne direkcije ustavijo vse preiskave radi trošarinskih prestopkov in zahtevajo v vsakem slučaju samo prikrajšano trošarino. Ako je odločba o plačilu kazni in trošarine že izdana, se sme iztirjati samo trošarina, ne pa tudi kazni. Že plačane kazni pa se ne vračajo.

d Kot noč in dan je razlika, ako ne rabite raznih poceni sredstev za pranje, ampak vzamete ŽENSKO HVALO in SCHICHTovo TERPENTINovo MILO. — Poglejte naš današnji oglaš!

d Popravila gramofonov izvršuje Anton Lečnik, Celje. Glavni trg. 105

d Provrstna in sigurno kaljiva semena vseh vrst, poljska kot vrtna se dobe pri trvdki Anton Fazarinc, Celje.

d Dobre delnice se ne dobe včasih samo v Sloveniji, temveč tudi v bratski Hrvatski. Te dni je bilo eksekutivno prodanih veliko število delnic »Zelenega vira« iz Skrada v Gorskem kotaru. Doseglo se je 50 par za 50 Din nominala.

d Nov velik hotel v Zagrebu je v surovem že dograjen na prostoru, kjer je bila nekdanja »velika« kavarna. Obsegal bo okrog 100 sob.

Nove češke jubilejne znamke. Ob priliki letošnje tisočletnice jubileja sv. Vavla izda češka pošta uprava posebne jubilejne znamke po 50 in 60 vinarjev ter 2, 3 in 5 kron.

Hrvatski odmetnik dr. Pavelić se ne more več vrniti v Avstrijo, ker je avstrijska vlada naročila svojim konzulatom, da mu ne smejo več dati vizuma.

Drag boj proti alkoholu v Sev. Ameriki. Predno je zavozil angleški parnik »Leviathan« v ameriške teritorialne vode, so izlili v morje alkoholnih pijač v vrednosti 82.000 dolarjev, kar znaša okroglo 4 in pol milijona dinarjev. Pred izlivom pa so se smeli potniki napiti po mili volji, kar je bojda ob priložnosti v Novi Jork vzbujalo precejšnjo pozornost.

Stepci se vozijo po ameriških železnicah brezplačno. Ako imajo seboj spremljevalca, se vozita oba z enim voznim listkom.

Proces proti Puniši Račiću. Razprava proti Puniši Račiću in tt. radi zločina v bivši Narodni skupščini dne 20. junija preteklega leta se začne 27. maja. Klicanih je 52 prič, obtožence brani 35 odvetnikov. Uradno bo navzočih 105 oseb. Za razpravo je že danes v Beogradu veliko zanimanje.

Ponesrečena vojaška zarota v Romuniji. »Adeverul« v Bukarešti poroča, da je romunska vlada odkrila večjo zaroto, ki je šla za tem, da vrže sedanjo kmečko vladno in upostavi diktaturo. Vlada je pa glavne zarotnike prijela ob pravem času in je na ta način ostala gospodar položaja.

Ogromno oboroževanje Sev. Amerike. Po sklepu severoameriškega parlamenta se bode za armado Združenih držav nabavilo letos 710 novih aeroplanov. Od teh dobi vojska na kopnem 410, mornarica pa 300 aeroplanov. 120 letal je namenjenih za transport, 80 za boj, 142 za patroliranje, 37 za metanje bomb, drugi za razne svrhe.

Ogromna stavka v Bombay. V 38 tekstilnih tvornicah v Bombay so delavci stopili v stavko. Stavka vsega skupaj nad 100.000 delavcev.

Za volitve v angleški parlament, ki se vrše 30. maja, je postavila konservativna stranka 580, delavska 565, liberalci 500 in komunisti 50 kandidatov. Volilnih okrajev je 516.

P za gospode in dame **P**
E izgotovljeno in proti **E**
R naročilu, pletenine, **R**
I nogavice, žepne robce, **I**
L podveze itd. itd. v lepi **L**
O izbiri. **O**
I Čipke **I**
L Veznine **L**
O Ročna dela **O**
O Predfiskarija **O**

Nizke cene! Solidna postrežba!
A. Pajk & Co. naslednik
J. VEBLE
Celje, Kralja Petra c. 13.

Za enotnost pisave.

Ena največjih zaprek, ki so na potu izmenjavi duševnih dobrin med nami ter Srbi in Bolgari in eden globokih vzrokov, zakaj še dosedaj ni ustvarjena tista duševna vez, ki naj tvori osnovo našemu kulturnemu in s tem tudi narodnemu ujedinjenju, je nedvomno različnost pisav v naši državi.

Kakor na eni strani velja, da je cirilica pristno slovanska pisava, ki je najbolj po godu značaju jezika pravoslavni Slovanov, tako je pa na drugi strani res tudi to, da je baš ona vzrok, da kulturni in s tem tudi gospodarski, trgovski in ostali stiki med nami niso taki, kot bi si to bilo želeli. Isto velja za odnose Srbov, Bolgarov in Rusov do vseh kulturnih narodov vobče.

V naši državi je to vprašanje zelo aktualno, akoravno se mu doslej ni posvečala skoraj nobena pažnja. Ne samo naša državna uprava, temveč

zlasti tudi naša trgovina in industrija trpi zelo vsled te razlike in škoda na narodnem premoženju radi tega gre v sto- in stotisoče letno. Nai se le vpošteva n. pr. ogromna izguba časa in delovne moči, ki je potrebna za reševanje množice važnih, v cirilici pisanih rokopišnih aktov. škoda, ki nastaja vsled dvojnega dela pri transkripcijah, raznih zamud in nesporazumov. O tem bi vedel povedati pač vsak uradnik, ki ima posla s srbskimi uradi in strankami. Gotovo je, da bi se ekspektivnost uradov zelo povečala, če bi ta razlika padla.

Notranja trgovina v državi ne trpi manj vsled te razlike. Trgovski stiki naših krajev s srbskim ozemljem in obratno so minimalni. Če se vzame, da se 80 do 90 odstotkov vseh trgovskih poslov izvrši pismenim potom in da na direktno detajlno kupčevanje odpade komaj 10 do 20 odstotkov poslovnega prometa, potem je jasno, kolike važnosti je pisava in nje enotnost v trgovini.

V kulturnem oziru ni položaj nič boljši. Kdo čita danes brez napora v cirilici pisane liste in knjige, bogato srbsko čtivo? Te vrednote so mrtve, saj niti naša inteligenca ne čita rada cirilice, kaj šele naš kmet, naš priprosti človek. Morda bi se hotelo ugovarjati, češ, sedaj se že itak povsod v šolah uče tudi cirilice. Ta ugovor ne drži, ker je gotovo, da bo vsak, ki tudi zna cirilico, segel raje po čtivu v latinici, s katero nima nobenega truda, saj mu je slednja na vsakem koraku po vseh javnih napisih vedno in povsod pred očmi.

In končno: če Slovani in zlasti Jugoslovani ne moremo zlepa doseči izenačenja v jeziku, naj bi vsaj enotna pisava omogočila duševno skupnost, posebno med Hrvati, Srbi in Slovenci, ki je naši državi predvsem tako nujno potrebna, in ki naj tvori začetek in bazo za morebitno jezikovno izenačenje v bodočnosti.

pravi mlada gospa Mica. „Zmeraj imam časa za svojega moža, tudi ko se pere perilo. Jed je vedno ob času gotova, ker RADION pere perilo sam.“

Varuje perilo!

Vprašanje, za katero pisavo bi se bilo odločiti, je vsekakor rešeno. Ako preudarimo, da so vsi kulturni in napol kulturni narodi sveta priznali latinici primat in da se je zlasti v zadnjem času vse bolj in bolj poslužujejo, potem tudi za nas ne more obstojati več vprašanje, kako se nam je odločiti. V sovjetski Rusiji obstoja jako močan pokret za izpremembo pisave in za sprejem latinice. Nemci vedno bolj in bolj opuščajo svojo gotiško pisavo in jo nadomeščajo z latinico, oziroma skušajo to staro pisavo modernizirati in prispodobiti latinici. Na Japonskem je pouk latinice obligaten in najbolj očividna je tozadevna reforma v Turčiji, kjer se intenzivno dela v praveu, da se povsod, v javnem in zasebnem življenju uvede raba latinice.

Zato je potrebno, da se končno tudi pri nas zganemo in spoznamo veliko koristnost in praktičnost enotne in sicer latinske pisave, ki je danes last takorekoč že vseh narodov sveta.

Fr. Stupica, Ljubljana.

Nekaj opazk k umetnemu gnojenju in umetnim gnojilom.

V splošnem se opaža, da uporaba umetnih gnojil pri nas v Sloveniji raste. Ta pojav moramo pripisati zelo razveseljivemu dejstvu, da je večina naših naprednih kmetovalcev končno le spoznala veliko vrednost umetnega gnoja za dvig rastlinske produkcije.

Na drugi strani je pa potrebno poudariti, da je še veliko število kmetovalcev, ki vidijo v umetnem gnojenju le nekakšno novotarijo, za katero se nikakor ne morejo ogreti. Seveda je tema predvsem kriva starokopitnost, ki izvira povsod iz nepoznanja najenostavnejših in temeljnih pojmov iz nauka o gnojenju.

Gramofoni in plošče

iz tovarne Edison Bell-Penkala Ltd. kakor tudi plošče »His Master's Voice« in »Columbia« katere vodi imenovana tovarna na zalogi, se dobijo proti gotovini in po zelo ugodnih obrokih pri

Goričar & Leskovšek, Celje

knjigarna in veletrgovina s papirjem, pisalnimi in risalnimi predmeti.

Celjska posojilnica d. d.

Stanje hranilnih vlog nad
Din 75.000.000.—

Stanje glavnice in rezerv nad
Din 9.000.000.—

v Celju

V lastni palači Narodni dom

Sprejema hranilne vloge.
Izvršuje vse denarne, kreditne
in posojilne posle. — Kupuje
in prodaja devize in valute.

Podružnici: Maribor, Šoštanj

Roborin, čaj za želodec in
čiščenje krvi, uspešno
sredstvo proti debeljenju, slabi prebavi,
habituelne obstopacije. Dobiva se v vseh le-
karnah. Proizvaja lekarna A R K O Zagreb,
Illica br. 12.

Rastlina, kakor vsako drugo živo
bitje, potrebuje za svojo rast in razvoj
svojega telesa hrane. Jasno je torej,
da se tako dobro in kleno zrno, ki je
vrženo v že izčrpano zemljo, ne more
dati povoljnih pridelkov. V svojem
početku se sicer rastlina še lepo raz-
vija, ko pa koreninam poide hrana,
nastopi v lepem in hitrem razvoju
rastline nenaden zastoj, rastlina počne
pešati in hirati. Ona ostane sicer še
vedno pri življenju, tudi še vedno ro-
di, vendar pa zdaleka ne v oni meri
kot bi lahko od nje pričakovali.

Če hočemo torej imeti od rastlinstva
čim večjega haska, moramo predvsem
gledati na to, da rastlinam nudimo
kar najugodnejše pogoje za njih raz-
voj. Eden takih pogojev pa je dovolj-
na hrana. Ker pa rastlinstvo črpa
svojo hrano v glavnem iz zemlje,
moramo gledati na to, da pride v zemljo
dovolj take hrane. Rastlinsko hrano
pa najdemo v gnojilih, bodisi v hlev-
skem ali pa umetnem gnoju.

Hlevski gnoj je zelo dober, ker vse-
stransko izboljša in poživlja kulturna
tla, vendar pa ima to napako, da niso
v njem rastlinska hranila v pravem
razmerju. To je predvsem vzrok, da je
kmetovalec, čeravno ima dovolj hlev-
skega gnoja, še vedno navezan na
umetna gnojila. Kajti le s pravilno in
smotreno uporabo hlevskega in umet-
nega gnoja moremo doseči ono pravi-
lno razmerje med posameznimi rastlin-
skimi hranili, ki nam pripomorejo
dvigniti rastlinsko produkcijo do naj-
višje mogoče meje.

Danes je v prometu zelo veliko vrst
umetnih gnojil, ki jih splošno delimo
na razne skupine, in sicer navadno
po tem, kakšno redilno snov vsebuje
eno ali drugo gnojilo. Kot redilne sno-
vi smatramo tu predvsem le one snovi,
kijih pogosto primanjkuje zemlji, ne
pa onih, kojih ima zemlja vedno v obi-
lici. Take snovi so: fosforjeva kislina,
dušik, kalij in apno.

Gnojil iz ene skupine ne moremo
izmed navedenih hranil, delimo v sku-
pine, tako da poznamo skupino: fos-
fatnih, dušičnatih, kalijevih, apnenih
gnojil in mešanice teh med seboj.

Gnojila iz ene skupine ne moremo
nadomestiti z gnojili druge skupine.
Kalij n. pr. igra pri rastlinski pre-
hrani in gradnji rastlinskega telesa
čisto drugo vlogo kot dušik ali fosforo-
va kislina in obratno. To omenjam
zategadelj, ker je še mnogo kmetoval-
cev, ki še vedno ne delajo bistvene raz-
like med posameznimi gnojili glede
njihovega posebnega učinka.

Sploh naj bi vsak napreden kmeto-
valec, ki ima opraviti z umetnimi gno-
jili, imel v glavnem vedno pred očmi
hranilne snovi posameznih gnojil. S
temi hranilnimi snovmi naj bi v vsa-
kem primeru kot z edino pravilnimi
vrednotami tudi računal, kajti vse
ostalo v umetnem gnoju je le malo-
vredna navlaka, ki se ne plačuje in se
ne more smatrati v gospodarskem

obratu kot produkcijsko sredstvo.

N. pr. 100 kg 40% kalijeve soli ima
40 kg kalija (izraženega kot kalijev
okis), 100 kg rudninskega superfosfa-
ta ima 16 kg fosforove kisline in 100
kilogramov čilskega solitra 15,5 duši-
ka. Torej le 40 kg kalija, 16 kg fosfo-
rove kisline in 15,5 kg dušika so v
glavnem hranilne snovi ali vrednote,
ki jih v poedinah gnojilih plačujemo
in z njimi gospodarimo. Spravljene v
zemljo pa značijo povečanje hranilnih
zalog; s prehodom v rastlinsko telo pa
povečanje rastlinske produkcije.

Umetna gnojila kupujemo in plaču-
jemo potemtakem po množini zgoraj
naštetih hranilnih snovi. V posamez-
nih gnojilih je pa cena hranilnih sno-
vi različna. Če si torej izračunamo ce-
no ene in iste redilne snovi v različnih
gnojilih, pridemo do zaključka, da se
ta cena zelo izpreminja. Pri istem
učinku bomo torej dali vsekakor pred-
nost cenejšemu gnojilu. Učinek enega
ali drugega gnojila nam bo povedal
poljski poskus.

Bojazen, da bi umetno gnojilo kot
tako preplačali, je danes neupraviče-
na, kajti pri nas urejuje promet z
umetnimi gnojili »Pravilnik o uvozu
in prometu umetnih gnojil«. S tem
pravilnikom so vsebine redilnih snovi
v posameznih gnojilih natančno dolo-
čene ali normalizirane. Vsako pri nas
producirano in k nam uvoženo umet-
no gnojilo ima potemtakem zakonito
določeno odstotnost, koja ne sme pasti
pod gotovo mejo. Zato je vsaka večja
goljufija na trgu umetnih gnojil po-
polnoma izključena.

Inž. Bogdan Pahor v »Kmetovalcu«.

Fran Škof:

Naša hrana.

Tudi ta sladkor ne prevre v alkohol.
Toplotne energije da 3714,5 Kal.

2. Sladkorji, ki imajo dvakrat (di)
 $C^6H^{12}O^6$ manj enkrat voda $H^2O =$
 $C^{12}H^{24}O^{12} - H^2O = C^{12}H^{22}O^{11}$, ime-
novani *disaccharidi* so:

a) Trsni sladkor, pesni sladkor,
saccharosa. To je sladkor, ki ga rabi-
mo v gospodinjstvu. Ako ga segreva-
mo s kako razredčeno kislino, si pri-
svoji manjkajoči molekul vode in se
razcepi v zmes dekstroze in levuloze.
To dosežemo tudi s pomočjo inverti-
na ali diastaze. Pred cepitjem je
saccharosa desno optično aktivna, po
cepitju pa »invertira«, t. j., obrne
polarizacijsko ravnino na levo, postane
torej levo optično aktivna, ker lom-
i levuloza močnejše na levo, kakor pa
dekstroza na desno.

Ta sladkor se nahaja, kakor ime sa-
mo pove v sladkornem trsu (=saccha-
rum), v sladkorni pesi in v soku mno-
gih drugih rastlin. V sladkornem trsu
ga je do 20 procentov. Ta sladkor upo-
rabljajo največ izven Evrope. Sem je
prišel iz kolonij in ga imenujemo zato
kolonijalni sladkor. Danes se v glav-
nem uvaža le še v London in Amster-
dam. Ima nekoliko finejši okus kakor
pesni sladkor in vonja nekoliko po ru-
mu. Iz sladkornega trsa, ki vsebuje
trsni sladkor, destilirajo namreč, po-
tem, ko ta sladkor prevre, rum, podob-
no kakor pri nas na pr. iz sliv slivov-
ko itd.

V sladkorni pesi je 8 do 18 in še
več procentov sladkorja. Sladkorno
peso namreč vedno z umetnim goje-
njem izboljšujejo in najboljše vrste
vsebujejo že nad 18 odstotkov slad-
korja.

Ta sladkor je doma v Evropi in tu-
di naša država ga že toliko pridela, da
konkurira s ceno drugih sladkorjev
na svetovnem trgu brez posebno ob-
čutne škode domačih konsumentov.

Saccharoso dobimo tudi lahko iz
sladkornega sirka (sorghum saccha-
raturum), ki vsebuje do 15 odstotkov te-
ga sladkorja. Koruza vsebuje do 9%,
rdeča pesa do 8% istega sladkorja. V
Ameriki raste drevo sladkorni javor,
katerega sok vsebuje precej sladkorja.
Najdemo ga tudi v soku naše breze.
Znano je, da izdelujejo v nekaterih
krajih iz tega soka celo vino.

Tudi nekatere palme, dalje mnogi
sadeži, n. pr. ananas, pravi kostanj,
t. j. maroni, banane itd. vsebujejo ta
sladkor. Najdemo ga tudi v medu po-
leg grozdnega in sadnega sladkorja
in v mnogovrstnem sadju, v črnicah,
malinah in drugih jagodah. Njegova
toplotna energija znaša 3955,2 velikih
kalorij za 1 kg. Direktno ne prevre,
temveč mora najprej invertirati, na-
kar lahko zavre in se spremeni v al-
kohol in ogljikovo kislino. Je to naj-
sladkejši izmed vseh sladkorjev. V vo-
di se prav lahko topi, kar je gotovo
vsakemu znano in lepo kristalizira.
Kandissladkor je kristaliziran pesni
sladkor. Tali se pri 160° C. Pri moč-
nem segrevanju se spremeni v rjavi
karamel, ki ni več sladak in se upo-
rablja le za barvanje živil in poživil,
n. pr. za barvanje umetnega ruma,
konjaka, likerjev, peciva itd. Znan je
pod imenom »sladkorni couleur«.

b) Mlečni sladkor, laktosa (lac, la-
tinsko = mleko) laktobiosa, saccha-
rum lactis se nahaja večinoma v mle-
ku sesalcev in ga tudi iz njega pridobi-
vamo. Mleku odvzamejo najprej
tolščo, nato sirnino in potem še sla-
dkor. Obenem z drugimi snovmi tvori
ta sladkor redilno vrednost mleka.
Njegova toplotna energija znaša
3951,5 Kal. Ako ga kuhamo z razred-
čeno kislino, se pri kuhanju hidroli-
tično cepi — analognost, kakor trsni
sladkor in sicer v grozdní sladkor in
galaktozo. Čist mlečni sladkor tvori v
zvezi z 1 molekulom takozvane kristal-
ne vode, to je vsaka drugače učinkuje
na naš organizem, oz. na naša preba-
vila.

c) Maltoza, maltobiosa, ptyalosa,
sladni sladkor nastane, ako obravna-
vamo škrob s sladno diastazo. Diasta-
za je ferment, oz. encym, ki se tvori v
kalečem ječmenu. Ko se razvija kal-
ček (klica), se tvori v ječmenu ob iz-
voru kalika obenem tudi ta snov. Fer-
menti, oziroma encymi so beljakovi-
nam sorodne snovi, ki imajo čudne
lastnosti, da se po njih vplivu cepijo
večji molekuli organskih snovi v
manjše. Škrob cepi diastaza obenem v
sladkor in dekstrine, ki so nekaki deli
ali ostanki škrobovih molekulov in
imajo lahko različno velike molekule,
a na vsak način manjše od škroba.
Maltoza zelo lahko prevre s pomočjo
navadnih pivnih kvasovk (saccharo-
myces cerevisiae), kar opazujemo naj-
lažje pri vrenju piva, ko pridenejo
ohlajeni, že s hmeljem začimbeni slad-
ki pivni drozgi gliv kvasovk. 1 kg mal-
toze da 3949,3 Kal.

Izgubila se je včeraj v nedeljo
zlata zapestnica

od kolodvora pri izstopu iz savinjskega
vlakla do hotela Evrope. Ker je zapest-
nica drag spomin, se prosi, da jo po-
šteni najditelj vrne proti nagradi na
Mariborski c. 7/1, na-proti Sokol. doma.

Štefan Strašek

čevljarska delavnica, Celje, Kovaška ulica
priporoča svojo veliko zalogo tovarniških
čevljev in čevljev lastnega izdelka. Pripo-
roča se gg. učiteljem in uradnikom. Naro-
čila po meri. Popravila točna. Oddaja tudi
na obroke. Ravno kar dospeli ortopedski
čevlji za bolne noge (ploščnate noge) itd.

Proda se

otroški voziček

(Brenabor), po ugodni ceni. Pogleda se
pri g. Iv. Strelec, tapetarju v Celju,
Samostanska ul.

Iščem

trgovski lokal

v sredini mesta. Ponudbe pod šifro
»Centrum« na upravo lista. 2-1

Proda se radi preselitve

kompletna spalnica

nova klub garnitura in drugo razno
pohštvo. Glavni trg 8, II. nadstropje.

Trgovca v Celovcu išče za svojega
15letnega sina

vajeniško mesto

v trgovini s špecerijskim in kolonijal-
nim blagom. Fant zna tudi slovenski
jezik in je močan in zdrav. Naslov se
izve v upravi. 2-1

Premog

iz vseh rudnikov
prvovrsten
dobavlja in do-
stavlja trgovina

Franjo Jošt, Celje, Aleksandrova ul. 4

Gramofon (Edison)

še nov, se radi odhoda, takoj poceni
proda. Pogleda se lahko v upravi lista.

Naprodaj v Celju

je lepa hiša, v I. nadst. 6 sob in kuhinja,
spodaj delavnica 24 m ter gospodarsko po-
slopje s hlevom. — 15 minut od Celja vila
2 stan., gosp. poslopje, velik vrt, 1 oral
njiv, za Din 180.000. Naslov da Breznik,
Celje, Dolgo polje 1. 2-2

Šoferja

išče tvrdka Viljem Brauns, tovarna
barv v Celju. 2-2

2 Iščem lepo 2

meblovano sobo

v mestu, s posebnim vhodom in elektr.
razsvetljavo. Naslov poslati upravi lista.

Družinsko stanovanje

obstoječe iz 4 sob, kuhinje, kleti in prit-
klin, po možnosti tudi nekaj vrta, se išče
za 1. december t. l. v mestu Celju ali naj-
bližnji okolici. Reflektira se, le na daljšo
pogodbeno najemniško dobo in se prosi
ponudbe pod »Družinsko stanovanje 100«
na upravo lista. 3-1

Na dobro domačo hrano

se sprejmejo takoj 3 osebe. Naslov v
upravi. 2-2

Modne čevlje

elegance in kvalitete

le pri Št. Strašek, Kovaška 1